

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب معلّم

(راهنمای تدریس)

مبانی تصویرسازی

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

نام کتاب : کتاب معلم مبانی تصویرسازی - ۵۵۲

مؤلفان : محسن حسن‌پور، زهره عطار و خدیجه بختیاری

ناظر : نبی‌اله مقیمی

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹،

وب سایت : www.chap.sch.ir

مدیر امور فنی و چاپ : سید احمد حسینی

صفحه‌آرا : مریم نصرتی

حروفچین : فاطمه ناصری

مصحح : فرشته ارجمند، آذر روستایی فیروزآباد

امور آماده‌سازی خبر : سپیده ملک‌ایزدی

امور فنی رایانه‌ای : حمید ثابت‌کلاچاهی، ناهید خیام‌باشی

ناشر : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران : تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروبخش)

تلفن : ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی : ۳۷۵۱۵-۱۳۹

چاپخانه : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ دوم ۱۳۹۳

حق چاپ محفوظ است.

فهرست مطالب

پیشگفتار

مقدمه

بخش اول

۲	– رویکردهای آموزشی و روش های تدریس
۵	– اهداف آموزشی
۹	– طرح درس سالانه
۳۳	– صلاحیت های حرفه ای هنرآموزان
۳۳	– تجهیزات مورد نیاز درس و استاندارد فضای آموزشی
۳۷	– جایگاه این درس در رشته گرافیک و ویژگی های آن
۳۷	– ارزش یابی

بخش دوم

۴۰	– آموزه شماره ۱
۴۴	– آموزه شماره ۲
۴۶	– آموزه شماره ۳ و ۴ – مداد و مداد رنگی
۷۸	– آموزه شماره ۵ – مارکر
۹۸	– آموزه شماره ۶ و ۷ – مرکب
۱۳۹	– آموزه شماره ۸ – اسکراچ برد
۱۵۵	– آموزه شماره ۹ و ۱۰ – حکاکی روی چوب، چاپ شیشه و چاپ برگردان
۱۵۷	– آموزه شماره ۱۱ و ۱۲ – کلاژ یا تکه چسبانی
۱۷۶	– آموزه شماره ۱۳ و ۱۴ – پاستل روغنی و مداد شمعی
۲۰۴	– آموزه شماره ۱۵ و ۱۶ – گواش
۲۲۷	– آموزه شماره ۱۷ – چسب چوب
۲۳۵	– آموزه شماره ۱۸، ۱۹ و ۲۰ – آبرنگ
۲۷۴	– آموزه شماره ۲۱ و ۲۲ – اکولین و پاک کننده ها
۲۸۳	– آموزه شماره ۲۳ – شیوه آبراش
۲۸۴	– منابع و مآخذ

پیشگفتار

در روزگاری به سر می‌بریم که در فاصله نوشتن یک صفحه مطلب جدید، وقتی به انتهای آن صفحه می‌رسیم مطالب نوشته شده کهنه می‌شود و نیاز به بازنگری دارد. در چنین شرایطی سؤالی که مطرح می‌شود این است که آیا به مخاطبین نظام آموزشی صرفاً باید دانش آموخت؟ برای یافتن پاسخی به این سؤال بنیادی، لازم است نگاهی گذرا به معلم و شغل او بنمائیم.

آیا معلمی هنر است یا حرفه، فن است یا علم؟

به نظر می‌رسد معلمی مجموعه‌ای از این ویژگی‌هاست. از این روست که برخی از متخصصان تعلیم و تربیت محدود کردن معلمان را در قانونمندی‌ها و دیسیپلین‌های از پیش تعیین شده برای یک نظام آموزشی پویا، روا نمی‌دانند.

ویژگی بارز معلمان در ویژگی‌های بارز انسانی آن‌ها از نوع برجسته‌اش نهفته است. اگر غیر از این بیندیشیم، معلم را در حد یک ماشین ناطق تنزل داده‌ایم. آن‌ها ماشینی که وظیفه‌اش صرفاً انتقال دانش است. در چنین رویکردی چه نیازی به استخدام معلم و آموزش وی هست؟ بی‌شک، امکانات فناوری فعلی بهتر از چنین معلمی می‌تواند وظیفه انتقال دانش را بر عهده بگیرد. از سوی دیگر در ادبیات جدید مورد استفاده در نظام‌های تعلیم و تربیت پیشرفته، اصطلاح بسته آموزشی را به طور مکرر می‌شنویم و با این که ما نیز همواره آن را تکرار می‌کنیم اما کمتر به اجزای آن توافق کرده‌ایم. یکی از اجزای چنین بسته‌هایی کتاب راهنمای معلم است و سایر عناصر آن، کتاب درسی، کتاب کار دانش آموز، کتاب‌های مرجع برای معلم و دانش آموز، کاربرگ‌های آموزشی ویژه معلم و دانش آموز، راهنمای عملی مهارت‌های برنامه درسی، فیلم‌ها و نرم‌افزارهای آموزشی و ... است.

در وضعیتی که اشاره شد، از یک سو عصر پس از انفجار اطلاعات را می‌گذرانیم و از سوی دیگر نمی‌توانیم معلمان را در محدوده دستورالعمل‌ها و ضوابط دست و پا گیر محصور نماییم. پس چگونه انتظار داریم معلمان ما شرایط مناسب را جهت انتقال جریان رو به رشد دانش بشری برای نسل حاضر و آینده فراهم کنند. معلمان قرار است چگونگی آموختن به مخاطبان‌شان را بیاموزند. این یک ضرورت حرفه‌ای و یک هنر است تا معلم بتواند تغییرات در حوزه شغلی خود را درک نماید و متناسب با آن، تغییرات لازم را در خود و مخاطبانش به وجود آورد. معلم باید خوب اندیشیدن و خوب سؤال کردن را بیاموزد. کسی که خوب سؤال می‌کند خوب هم خواهد فهمید.

اشاره شد که یکی از عناصر مهم، بسته آموزشی کتاب راهنمای معلم است. کتابی که پیش‌رو دارید از این نوع است. این کتاب دارای ۲ بخش، ۲ فصل و ۲۳ درس است. در هریک از این بخش‌ها به منظور کمک به جریان تدریس در کلاس مواردی پیش‌بینی شده است. برنامه ریزان و مؤلفین این کتاب یقین دارند که هیچ کتابی قادر نخواهد بود در موقعیت واقعی کلاس درس، تمام مشکلات هنرآموزان را برطرف نماید. با این حال تلاش بسیار شده است، به منظور ایجاد عدالت آموزشی، دست کم دانسته‌های پایه هنرآموزان یکدست شود.

گروه برنامه‌ریزی درسی گرافیک انتظار دارد تا همکاران محترم نظرات و پیشنهادهای سازنده خود را جهت هرچه پر بارتر شدن این مجموعه به دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای گروه گرافیک به نشانی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و یا به نشانی وب‌گاه (وب‌سایت): WWW.Tvoccd.medu.ir ارسال نمایند.

دکتر مهدی چوبینه

مقدمه

یکی از اهداف کتاب‌های راهنمای معلم، تهیه و ارائه چارچوبی برای تدریس موفق‌تر است. کتاب‌های راهنمای معلم این امکان را در اختیار معلمان قرار می‌دهند تا بتوانند برنامه درسی را تجزیه و تحلیل کنند و با توجه به امکانات و محدودیت‌هایی که با آن مواجه‌اند و نیز با توجه به شرایط محیطی، ویژگی‌های دانش‌آموزان، امکانات موجود و... درس مورد نظر را سامان دهی و اجرا نمایند. کتاب‌های راهنمای معلم راهکارهای اولیه‌ای هستند که، علاوه بر ارائه دانش‌های بیشتر از کتاب درسی، به معلمان این امکان را می‌دهند تا با خلاقیت خود، شیوه‌های فردی خود را انتخاب کنند و در راستای برنامه درسی، آموزش را اجرا نمایند. راهنمای معلم در واقع «راهنمای حرفه معلمی است» و گاهی به پیچیدگی‌های موضوع درس نیز می‌پردازد.

وظیفه کتاب‌های راهنمای معلم عبارت‌اند از:

۱- تبیین برنامه درسی (هدایت معلم برای روش مناسب تدریس)؛

۲- هدایت معلم در فرآیند آموزش، تدریس و ارزش‌یابی؛

۳- دانش‌افزایی.

کتاب راهنمای معلم «مبانی تصویرسازی» با هدف ارائه راهکارها و روش‌های مناسب در جهت تدریس بهتر و موفق‌تر برای هنرآموزان تألیف شده و شامل مطالبی است که هنرآموز در طول یک سال تحصیلی با آن مواجه است و در راستای آموزش به هنرجویان از آنها استفاده می‌کند. بنابراین سعی شده است در کتاب پیش‌رو، ابتدا برخی از واژگان کلیدی و پایه که در حوزه برنامه‌ریزی درسی کارکردهای عام دارند، توضیح داده شوند و سپس شیوه‌های آموزش «تکنیک‌های تصویرسازی» به صورت گام به گام تدوین شود. یادآوری می‌شود در تمام فصل‌ها و درس‌ها، تصاویر ارجاع شده در متن به صورت لوح فشرده (CD تصاویر) پیوست است تا هنرآموزان گرامی، همزمان با مطالب کتاب، از لوح فشرده نیز استفاده کنند. همچنین در بخش آموزش تکنیک‌ها؛ هر جلسه درسی با عنوان «آموزه» تدوین گردیده است. برخی از شیوه‌ها و تکنیک‌ها دو تا سه «آموزه درسی» را به خود اختصاص داده‌اند در این صورت یک مبحث در دو تا سه جلسه درسی آموزش داده می‌شود. همچنین در این بخش مطالبی به صورت دانش‌افزایی آمده که ویژه هنرآموزان است تا هر قسمت از آن را که صلاح بدانند، با توجه به موقعیت کلاس درس، در برنامه آموزشی خود منظور کنند.

با این توضیحات؛ کتاب پیش‌رو شامل بخش‌های زیر است:

– رویکردهای آموزشی و روش‌های تدریس؛

– اهداف آموزشی و حیطه آن‌ها؛

صلاحیت‌های حرفه‌ای هنرآموزان و ویژگی‌های درس و طرح درس (در این بخش از یک طرح درس نمونه که توسط یکی از

هنرآموزان ارائه شده، برای مثال استفاده شده است)؛

– روش آموزش هر درس به صورت آموزش گام به گام؛

– منابع و مآخذ؛

– لوح فشرده تصاویر کتاب.